

„Surgery of the Breast. Principles and Art”

Ed. Scott L. Spear

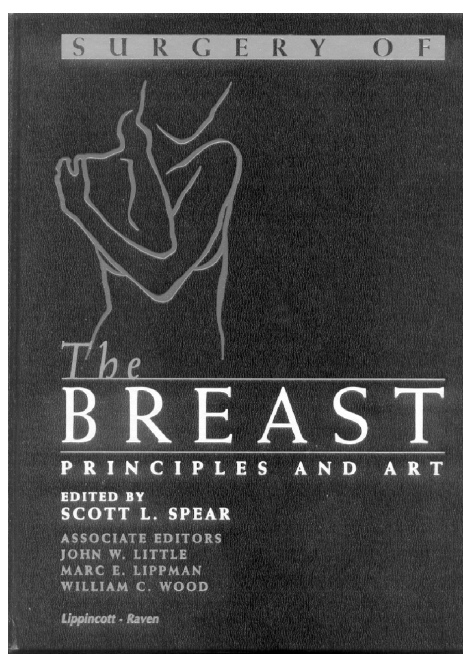
Philadelphia, New York: Lippincott-Raven, 1998, stron 986, ISBN 0-397-51584-7

Książka „*Surgery of the Breast – Principles and Art*” jest obecnie najbardziej wszechstronną monografią omawiającą postęp techniki operacyjnej w chirurgii piersi. Jest dziełem 67 autorów – w większości o światowej sławie, z wiodących ośrodków amerykańskich i niektórych europejskich.

Podzielona jest na cztery części: onkologię, operacje rekonstrukcyjne, techniki pomniejszania i korekcji kształtu i sposoby powiększania. Część onkologiczna rozpoczyna się tradycyjnie od epidemiologii, patologii, omówienia badań przesiewowych i przedstawienia metod rozpoznawczych. Interesujący jest rozdział „Mammografia pooperacyjna piersi”, omawiający m.in. obrazowanie po operacjach raka oszczędzających gruczoł, po rekonstrukcji wszczepem, po rekonstrukcji tkankami autogennymi, po wszczepieniu endoprotez z przyczyn kosmetycznych lub po redukcji. Następnie, bardzo obszernie omówiono wskazania i zasady leczenia oszczędzającego. Kilka kolejnych rozdziałów przedstawia możliwości szerokiego stosowania różnorodnych jednoczesnych plastyk miejscowych i technik częściowej rekonstrukcji w leczeniu oszczędzającym, co z jednej strony powinno prowadzić do optymalizacji wyników estetycznych, a z drugiej – do możliwości rozszerzenia wskazań do tego typu leczenia. Osobnym zagadnieniem są późniejsze operacje naprawcze po leczeniu oszczędzającym ze złym wynikiem estetycznym.

Jak na monografię międzynarodowej klasy przystało, szereg zagadnień przedstawianych jest z różnych punktów widzenia – teksty wielu autorów rozdziałów są wobec siebie polemiczne. Pozwala to przypomnieć, że w wielu sprawach uprawnione są poglądy alternatywne, a zarazem – że ewolucja postaw ma charakter ciągły. Nowe propozycje nie zawsze spotykają się z aprobatą. Dość przypomnieć, że propozycja Umberto Veronesiego rozpoczęcia badania nad leczeniem oszczędzającym została początkowo odrzucona przez Światową Organizację Zdrowia. Przyjęto ją w późniejszym okresie i jako tzw. I Trial Mediolański zmieniła filozofię leczenia raka piersi.

Jak wspomniano, wiele zagadnień przedstawianych jest w książce w różnych ujęciach. Dodatkowo, każdy rozdział zamyka polemiczny komentarz redakcyjny, nierzad-

ko obszerny. W rezultacie otrzymujemy wszechstronny przegląd opinii znakomitych znawców zagadnień, a nie – uproszczone „wskazówki postępowania”. W oparciu o ten przegląd i o własne doświadczenia czytelnicy mogą kierować własnym postępowaniem.

Kolejne działy poświęcono radioterapii, badaniom kontrolnym – osobno po mastektomii, po leczeniu oszczędzającym i po rekonstrukcji oraz leczeniu systemowemu. Bardzo wyczerpujący i interesujący jest rozdział o psychologicznych implikacjach rozmaitych składowych leczenia raka piersi. Nie pominięto przedstawienia oceny zwiększonego ryzyka zachorowania i propozycji postępowania w takich przypadkach.

Część omawiająca operacje odtwórcze składa się z 26 rozdziałów, których autorzy to najczęściej czołowi przedstawiciele tej dziedziny na świecie. Doświadczenia chirurgów amerykańskich są niewątpliwie największe – wg sondażu Amerykańskiego Towarzystwa Chirurgii Rekonstrukcyjnej w roku 1990 wykonano w Stanach blisko 43 000 operacji odtwórczych, o 25% więcej niż dwa lata

wcześniej. Otrzymujemy zatem przegląd wszystkich metod w ich najnowszej, udoskonalanej przez wiele lat doświadczeń formie. Omówiono operacje odtwórcze z użyciem wszczepów, tkanek autogennych i mikrochirurgii. Obok metod obecnie dominujących, nie pominięto stosowanych rzadko – jak płaty pośladowe i biodrowe. Zwrócono uwagę na najnowsze, choć zarazem najtrudniejsze – płaty perforatorowe. Postęp technik operacyjnych w ostatnich dwudziestu latach jest uderzający.

Omawiana monografia nie ma obecnie sobie równych w zakresie przedstawienia technik chirurgicznych w operacjach piersi. Pokazuje ogromny wzrost udziału metod rekonstrukcyjnych w nowoczesnym leczeniu raka. Wzrost ten jest z jednej strony wynikiem dynamicznego rozwoju chirurgii odtwórczej, a z drugiej – nieuchronnej zmiany filozofii leczenia, zastępującej bezwzględny radykalizm miejscowy metodami zachowującymi lub przywracającymi pierś – bez ujemnego wpływu na wynik odległy.

Doc. dr hab. med. Edward Towpik
Klinika Nowotworów Piersi
i Chirurgii Rekonstrukcyjnych
Centrum Onkologii w Warszawie